

באר הגולה

בין ע"י ב (א) שליח

מברך

ב ממשכת כלל מקרה

דוידרבו את רבקה וכן כתבו התוס' שם

באר היטב

(א) שליח. דכתיב ויצרכו את רבקה ואליעזר הים שליח. תוס' דכתובות דף ז' ע"ג:

הפוסקים

ס"ק א אות ג—ס"ק ב אות א

אוצר

ה. יבם שכונם את יבמתו אי מברך ברכת אירוסין. כתב
בכסא אליהו סי' זה סק"ז דמדברי בעיטור שהצא
העור בס' קס"ו מתבאר דגם הכונם את יבמתו לריך לצרך ברכת
אירוסין.

ו. המקדש על תנאי אי מברך ברכת אירוסין. המקרה בקו"א
סעיף זה כתב דיש להסתפק במקדש על תנאי אם
יצרך בשעת קדושין, דהיינו [דבעלמא] מצרכין קודם קדושין ולא
חיישין דילמא הדרא בה, מ"מ במקדש על תנאי איכא למיחש שמה
לא יתקיים התנאי, וקלמ' משמע מהא דוידרבו את רבקה דמיניה
ילפין ברכת אירוסין, [דאין מצרכין עד שיתקיים התנאי], דמשמעות
הכתובים משמע שכבר היו קדושין מאתמול [היינו משעה שנתן לה
את המתנות, שהיו לשם קדושין], וע"כ ל"ל דהקדושין היו על תנאי
שתלך עמו, ע"כ לא היו מצרכים עד שיתקיים התנאי, דכתיב
וישלחו את רבקה וגו', וכלר' ויצרכו את רבקה.

אולם ע"י בשו"ת מהר"ש (עגול) ח"ה סי' ס"ז אות ז' שכתב
בחור"ד דגם בקדושין על תנאי יצרכו ברכת אירוסין כו',
דכתיב לא חשיב בכלל ברכה לבעלה, כיון דבשעת מעשה היה לצורך
אף שנתחדשה אח"כ סיבה לצטל הקדושין.

ובבר' ליואי ח"צ סי' כ"ב צמ' שר"ה לקדש על תנאי שאם לא
תנז' נז' זרע של קיימא יהיו הקדושין בטלים למפרע, כתב
דיש לדקדק לכאורה איך יכול לצרך הברכות צ"ל, הלא לפי מה
שהקצו בתוס' כתובות דף ע"ב [ע"א ד"ה וספרה] דלמאי חין
מצרכין על ספירת זכר דכתיב וספרה לה כמו בספירת העומר,
ותירלו דלא שייך לצרך אלא דוקא גבי יוצל דכ"ד מצרכין בכל שנה,
וכן בספירת העומר, אבל צוה דאם תראה חסחור חין לה לצרך ע"ש,
א"כ ה"נ איך יכול לצרך וזהו אולי ימות צלי זש"ק וגו' הוי
קדושין למפרע, אבל זה אינו, דבשלמא צוה דאשה עלולה לראות
דס' וכו' ספק השקול, ולהכי אינה מצרכה, אבל הכא דל"ה רק
למיחה לזמן מרובה, דקו"ל רוב נשים מתעברות ויולדות, הלכך
הרוב מסייע ורשאי שפיר לצרך, וכמו דמלינו דחז"ל תיקנו ברכה
בשחיטה משום דרוב בהמות כשרות הן, ולא חיישין דילמא חבירה
תהיה. וכעין זה כתב ג'אבני נדק (להרמ"מ פאנעט) סי' ע"ז

ע"ש. וע"י להלן סקט"ז אות ז', מהיחוס דעת סי' י"ד שחפס
בפשיטות דבכ"ג כשמקדשין על תנאי כדי שלא תפוג ניצוס, יש
לצרך ברכת אירוסין, ולא חקר אלא מתי לצרך, לפי מה שהיו נוהגין
לעשות כל התנאי אלא הרב מסדר הקדושין בביתו, ומיד אחר אמירת
התנאי מקדש שם החתן את הכלה, אם לצרך צדית הרב לפני
הקדושין כדי שיהיה עובר לעשייתו או צעת החופה כמו שנוהגין
בכל החופות, והביא שם דמהבז"ק סי' נ"ד וסי' נ"ז משמע דגם
בכ"ג היו מצרכין תחת החופה ע"ש. [אפשר לומר דבכ"ג שהרוב
מסייע שהתנאי יקויים גם צעל המקרה יודע דיש לצרך, ולא
נסתפק אלא היכא היכא דשני הצדדים שווים].

ב. בין ע"י שליח. א. כן כתבו הרמב"ם והעור, דגם המקדש
ע"י שליח מברך. ובצ"י כתב המקור לה, דכן משמע
מדסחים ותני [בכתובות דף ז' ע"ב], מצרכין ברכת אירוסין צדית
האירוסין, ומקדש ע"י שליח בכלל צדית אירוסין הוא.

וע"י

זימא וגמלא את נושא' אחותו כו', וא"כ באלדורגיוס דליוני ראו
להוליד לדעת הרמב"ם שוב ליכא לאו דלא תהיה קדשה וממילא ליכא
חיוצ דידה, וכ"כ במנ"ח מלח' חק"ש סברא זו בקטנה או בשרים
ואילונויות, דל"ש בהו לאו דלא תהיה קדשה ע"ש, חונס י"ל דעכ"פ
איסור דרבנן איכא לבו"ע בציאת פגויה בלא קדושין, ושוב יש לצרך
משום חיוצ דרבנן דידה, ומה גם דהמנ"ח העלה דאף באינה
ראויה להוליד דליכא לא תהיה קדשה, מ"מ בשעה עוברים בכל עת
כו', ומסיים דבליקוף דעת התוס' דאלדורגיוס מופקיד אפ"ר,
וגם כי ישן שיטות דברכ"א הוא לא על החתן לצדק על כל הנועדים
שם [ע"י להלן סק"ג אות א'], וע"כ באליעזר כל הני מילי בודאי
יש לצרך ברכ"א בשם ומלכות צלי ספק כלל.

והרב צעל שלחן העזר שם כתב דיש להוסיף עוד דאיכא חיוצ
דידה, עפ"י משי"ב בדבר מנוח עשין ר"יג דמלות עשה
דקדושין שכתבו הראשונים כמו ששייכת באנשים כך נוהגת בנשים,
וגם י"ל דאלדורגיוס ח"יג דאין ראויה להוליד, מ"מ יש משום לשבת,
עפ"י משי"ב בשו"ת מהר"א הלוי ח"א סי' פ"ה דלשבת באשה אינו על
התולד דוקא, אלא דגם בנשואין לחד נתיקומה מלות לשבת וכו',
וכ"ש לפמ"ש לעיל דגם באלדורגיוס גופה יש חיוצ לצרך מלך מ"מ
דקדושין, ובליקוף שיטת הרמ"א בס' מ"ד דנקט בשעת הו"א שהוא
זכר ודאי לענין קדושין, בודאי כל המוקל לצרך בקדושי אלדורגיוס
יש לו על מה לסמוך, והמצרך יתצרך.

ד. איש ואשה גויים שנתגיירו, או ישראל וישראלית
שנישאו זל"ז בשחיו מוכרים בלי חופה וקדושין,
ואח"כ חזרו בתשובה, אם צריכים ברכות אירוסין ונשואין.
צע"י ארוס סי' כ"ז סק"ב אחר שכתב דלהריצ"ש לריכים גר
וגיורת קדושין ונשואים מחדש, [וכמוצא באור"ח סי' כ"ז סק"ז],
כתב דלענין ברכה מספקא לי, שכן בקטן העלה בהגמ"ר פ"ק
דקדושין שאין לריך ברכה מחדש שכבר צירכו בנשואין הראשונים
[וכמוצא לעיל בזה ח"א], וא"כ גר וגיורת לריכים ברכה, וכמוצא
שלא נהגו כן.

אולם צי"ש פ"ק דכתובות סי' ע"ז כתב בודאי גר שנתגייר עם
אשה לריכים קדושין וחופה וברכה, דפשיטא דבשחיו
דגיורת לא מהני. וכ"כ בערך שי סי' כ"ז סעיף א' מדעת עצמו,
דבנתגיירו דלא היו חופה וברכה כדת משה וישראל, בודאי לריך
לכתחילה לעשות בקדושין וחופה וברכה.

ובחיים ושלום ח"צ סו"ס י' באיש ואשה שנישאו זל"ז בשחיו
מומרים ואח"כ חזרו בתשובה, כתב דיקדש אותה בקדושין
וכתובה וצדית, דהרי אפילו בקטן פחות מנז' י"ג דלדעת הרמב"ם
אסור להשיאו משום דהוי כזונה, הדיון דאין לצרך ברכת אירוסין
ונשואין, ואם צריך חזר ומצרך כשיגדיל [כמוצא לעיל אות א'],
וא"כ כ"ש הכא דמשיקרא לא היו קדושין ולא ברכות, ואפילו לברכה
רש"י ותוס' והרא"ש החולקים על הרמב"ם וסוברים דאלדורגא,
מלח' איכא בנשואי קטן, ולדידהו יכול לצרך ואינו לריך לחזור ולצרך
כשיגדיל [וכמוצא שם בזה ח"א], מ"מ זהו דוקא בקטן, דהא
מיכא היה בהם קדושין וברכות וכתובה כדמיו, משא"כ הכא
דליכא שום אחד מהם, בודאי גם הם מודים.